

CRBC Brest : al labourioù da zont, displeget dre ar munut

Etre 2012 ha 2015 e kendalc'ho ar CRBC gant al labourioù bet sevenet betek-hen gantañ, dindan an tem hollek *Marzoù ha nerzhioù identelezh* (Périphéries et dynamiques identitaires) ha gant spered ha mennozhioù diazez politikerezh skiantel an UBO. Klotañ a raio dre vras al labourioù-se ivez gant al linennoù-stur termenet gant an *MSH Bretagne* (Ti Skiantoù mab-den Breizh), hag a-ratozh-kaer gant an ahelioù « Bedoù armorikan hag atlantel » ha « Renerezhioù » (*Gouvernances*). Prederiet e vo war an identelezhioù sevenadurel da gantañ penn, en ur gemer e kont ivez an doareoù tiriadel, geografel, sokial pe sokiologel hag ar preder a-zivout ar reizh.

Strategiezhioù al lavar

Gant yezhonourien, keltiegourien, istorourien ar grennamzer pe etnologourien eo e vo kaset da benn ar braz eus al labourioù war stummoù disheñvel al lavar, hep disoñjal an istorourien all memestra.

Kendalc'het e vo gant an devezhioù-studi « *Bretagne linguistique* » (3 abadenn bep bloaz), e-lec'h ma vo studiet ar sell war ar yezh hag he stummoù disheñvel. Prederiet e vo ivez war al lennegezh ha war ar mod ma vez implijet ar yezh en hec'h endro sokial (dre gomz ha dre skrid). Diwar-se e tiwano kenlabourioù gant klaskerien hag aozadurioù diavaez, lod anezho en estrenvro, koulz hag un heuliad embannadurioù (dindan an anv *Bretagne linguistique*). Lañs nevez oa bet roet d'al labourioù-se daou vloaz zo, ha normalizet int hiviziken (gw. a-us er program hollek, « Hanterouriezh ar bed politikel » hag « Ar marz, ul lec'h krouiñ »). (*Médiation du politique ; La périphérie, espace créatif*).

Liammet e vo al labourioù-se gant raktresoù studi hag embann divyezhek war testennoù breizhek chomet diembann, buhezskridoù anezho (Nelly Blanchard), pe war testennoù kozh (18vet ha 19vet kantved gant Ronan Calvez). Skeudennaouet e vo gant an embannadurioù-se ar preder war an temoù evel « digoradur pe emsparlañ » (gw. « Hanterouriezh ar bed politikel ») pe hini an nerzh-krouiñ (gw. Ar marz, ul lec'h krouiñ). Liammet eo ivez al studioù-se gant al labourioù war ar sokioyezhoniezh breizhek (Ronan Calvez) pe war al lennegezh a-vremañ (Nelly Blanchard, Mannaig Thomas), pe c'hoazh war an droidigezh ha war skiant an treiñ (GREI, Jean-Yves Le Disez).

Gant ar memes spered, an taol-mañ dre lakaat Breizh keñver-ha-keñver gant ur vro all (Kembre), e fell deomp reneveziñ, astenn pe ledanaat ar program « Breizh-Kembre : Pa 'n em dreuz hag en em zidreuz an hentoù », pehini oa bet loc'het e 2009 dindan framm ur c'henlabour Egide (Daniel Le Bris, Anne Hellegouarc'h-Hyde). Aozet e vo devezhioù studi hag enklask en daou du eus Mor Breizh, o studial emdroadur — damheñvel pe gontrol — ar selloù, buhez gwirion ar yezh, al lavar hag al lennegezh e bedoù disheñvel-mat o stad bolitikel pe sokiologel.

Gant ar strollad labour « Histoires des Breagnes » (Hélène Bouget, Jean- Christophe Cassard, Magali Coumert, Hélène Tétrel) e vez lakaet ar pouez war tu istorel ar preder war ar yezh, al lavar hag al lennegezh. Loc'het e oa bet e 2008 tro-dro da dri

devezh studi ar bloaz. Goude an embannadur gentañ (2010) e teuo reoù all. E 2012-2013 e vo aozet ur c'holok etrebroadel gouestlet da Geoffroy de Monmouth hag Europa, digarez da sevel ur skipailh-labour solut ha padus war lennegezhioù ar Grennamzer hag ar penaos e oant en em ledet dre Europa a-bezh. Er strollad ez eus dija klaskerien eus meur a vro (Frañs, Alamagn, Breizh-Veur, Skandinavia...). Sichenn an ahel-se eo ar goulennoù war danevelloù a-gozh eus ar grennamzer (mojennoù diazez) (gw. Hanterouriezh ar bed politikel ha meizadurioù an identelezh hag an hêrezh). Pledañ a raio ivez gant ar goulennoù war an darempredoù hag an eskemmoù, war an doare ma vez kadarnaet ha haeraet e identelezh pe e arallded (gw. Arallded ha mestroni). Dizale e vo lakaet enlinenn ivez gant an UBO ur bank titouroù niverel war siellouriezh Breizh (a c'hello marteze bezañ astennet larkoc'h e Bro-C'hall). Kement-se a zegaso ur sell nevez war ar binvioù, ar mammennoù pe al lavarioù a denn eus istor ar Grennamzer (Jean-Christophe Cassard).

Evit pezh a sell an antropologiezh e vo kendalc'het gant ur projed a bled gant perzh Breizh e ganedigezh an etnologiezh (homañ diwezhañ o vezañ ivez un doare lavar) (gw. « Eskemmoù lennegel »), da stagañ gant un devezh-studi kenaozet gant ar MuCEM hag ur c'holok war ar misionoù tro-dro da hêrezh sonerezh Breizh (Jean-François Simon). Kendalc'het e vo ivez evel-just al labour war ar glad danvezel hag ar glad dizanvezel gant ar raktres ANR BEROSE (Fañch Postic), a vo kaset pelloc'h gant ur c'holok tro-dro da René-Yves Creston. Astennet e vo ivez an eskemmoù gant skolioù-meur kanadian : Montréal, Kebek, Skos-Nevez (Jean-François Simon) (gw. « Sevel gladoù danvezel ha dizanvezel ». Ar preder-se a junto ivez gant lod eus labour Nicolas Meynen hag a denno ivez da eil ahel hor raktres « darempredoù hag eskemmoù (Gw. tuoù politikel-milour » ha « tuoù teknikel »).

Darempredoù hag eskemmoù

Div dachenn veur az a d'ober hon eil ahel-preder : monedone an dud ha buhez ar moraerezh.

En dachenn gentañ e vo sellet ganeomp, diouzh savboent an darempred etre Breizh ha bedoù all, ouzh an doare ma fiñv ha ma tivro an dud,. Emaomp o sevel ur raktres enklask e Bro-Mec'hiko gant an UNAM tro-dro d'an temoù Divroadurioù, destuziadurioù, sinkretegezh (Elsa Carillo-Blouin). Gant labourioù sokioyezhoiezh all graet war un dachenn vihanoc'h e vo broudet ar preder war ar mod ma vez termenet an harzoù rannyezhel ha sevenadurel (Daniel Le Bris) (gw. Monedone an dud, an danvezioù, ar yezhoù / « Circulations humaines, matérielles ou linguistiques »).

Monedone ar flora vo kemeret e kont ivez. War-lerc'h hon kolok 2008 war al lann e vo aozet, asambles gant Mirva louzawouriezh Brest, ur c'holok all war ar penaos e teu plantennoù 'zo d'en em wriziañ ha da aloubiñ an tachennoù ha war an doare ma vez meizet ar fedoù-se gant an dud. (Philippe Jarnoux) (gw. Monedone an dud, an danvezioù, ar yezhoù). Kreñvaet e vez ar c'hemmoù identelezh gant mont-dont ar mennozhioù ; dre savpoent an darempredoù e c'heller sellet ivez ouzh emdroadur ar gatologiezh e Breizh er bloavezhioù tremenet (Yvon Tranvouez) (gw. Monedone ha treusfeurmadurioù sokial ha sevenadurel). Er memes doare e vo prederiet ivez gant ar CRBC war ar Brezel bras (gw. Monedone ha treusfeurmadurioù sokial ha sevenadurel). Evit pezh a sell an darempred etre Breizh hag ar broioù saozneger e vo

soursiet ouzh ar selloù deus an eil tu hag egile, gant meur a golok pe ziskouezhadeg (Mirdi an Departamant e Kemper), da stagañ gant an hini war Kerne-Veur (Jean-Yves Le Disez) (gw. Monedone ha treusfeurmadurioù sokial ha sevenadurel).

Bez' eo tachenn ar studioù war ar moraerezh unan eus ahelioù pennañ politikerezh skiantel an UBO. Ar CRBC a gemero perzh en oberenn-se : astennet e vo e genlabour gant GIS Istor ar moraerezh ha roet e vo lañs d'un toullad raktresoù pouezus. War-lerc'h ar program ANR *Navigocorpus* (a vez heuliet gant Pierrick Pourchasse evit ar CRBC) e kemerimp perzh er raktres war kontoù ar Sund (gw. Tuoù kenwerzhel hag ekonomikel). Anv zo ivez d'en em lugañ d'ar rouedad Mercator, a vod skipailhoù skiantourien o labourat war an istor koulz ha war buhez ar yezhoù minorel (Friz, Kalatonia, Kembre, Suedia, Ungaria). E-korf ar raktres pevar bloaz-se e vo kaset da benn daou brojed embann bras, an eil war Breizh hag ar mor er 17vet kantved (e kenlabour gant klaskerien eus Roazhon ha Pariz), egile war un dornskrid diembann war an teknikoù sevel bigi en 18vet kantved (Gant ISHS ha PAHST en UBO, Centre François-Viète hag ar CRHIA e Naoned hag ar BNF e Pariz) (Philippe Jarnoux) (gw. « Tuoù politikel-milourel » ha « tuoù teknikel »). Astennet e vo ar brojed-se gant embannadur niverel roadennoù tennet eus un hollad testennoù.

Kenlabourat a raio ivez ar CRBC e framm ur program enklask diwar-benn « Marin a vrezel, arsanailhoù, arc'hant ha galloud ar moraerezh, 17vet-19vet kantved », ur raktres loc'het gant Skolioù-meur Swansea (Kembre) ha Pamplona (Spagn) evit studial emzalc'h teir bro atlantel e-keñver politikerezh ar mor (Perrick Pourchasse). War ar memes tro emaoimp e soñj aozañ ur c'holok war stad ar moraerezh da vare an dispac'h gall (Anne de Mathan).

Mestroni hag arallded

Dre an temoù stourmoù ha mestronioù eo e vo staget gant ar preder war galloud an armoù-mor.

Boulc'het e vo ar preder-se dre enklaskoù war yezh ha lennegezh Breizh. E framm an devezhioù-studi « Bretagne Linguistique » meneget a-us e vo graet, hag ivez dre ur c'holok da zont war an doare ma vez meizet, diskouezhet ha skeudennaouet ar bobl el lennegezh breizhek/brezhonek. Adkavet e vo ar preder-se el labourioù war ar sokioyezhoniezh pe war implij ar yezh (Ronan Calvez) (gw. « Etober oberiant » ha « Raktres »).

Adkavet e vo ivez kudenn an emoberioù kemplez e-barzh enklaskoù war an dachenn bolitikel, pe c'hoazh sokial pe sevenadurel. Astennet ha peurechuet e vo an enklask loc'het er brojed pevar bloaz kent diwar-benn Kambr ar C'hontoù Breizh (Philippe Jarnoux) (gw. « Etober oberiant »). War ar memes tro e vo kaset da benn adalek 2011-2012 un enklask hollek all tro-dro d'ar Stadoù rannvro e Bro-C'hall en amzer ar Renad kozh (e kenlabour gant Skolioù-meur Lille, Dijon, Montpellier ha Pau...). Dre an enklaskoù kaset da benn gant Anne de Mathan war ar Jirondined hag ar gevredeadelezh e-kerzh degad an dispac'h gall (gw. Dizunvanioù ha rannadurioù) e vo kaset ur sell nevez ivez war ar c'hemplez m'eo an darempred etre ar c'hreiz hag ar marzoù, hag ivez war an dizunvanioù e diabarzh broioù ar marzoù. E-barzh ar framm-spered-se e c'heller lakaat ivez ar raktres « *Korf, jestroù ha dilhad er bedoù*

an henamzer : ur sell istorel hag antropologel ». Kengiriek eus an enklask-se eo V. Huet (henistor) gant UMR 8210 ANHIMA (CNRS, EPHE, EHESS, Pais 1, Paris 7). Reiñ a raio tro ar studi-se da brederiañ war an holl draoù a c'heller lakaat/ouzhpenañ/merkañ war ar c'horv en amzer gozh, war an holl ardoù ha kinkladurioù a verk perzhouelezh, identelezh, remz un den e-barzh ur strollad sokial. Evidomp-ni er CRBC e vo pleustret a-ratozh war an darempred gant « egile all », ar Barbar, dre temoù an emober hag an azasaat diouzh un tu, ha war re an dibaregezh hag an harzusted diouzh an tu all. En trede rann-se e c'heller lakaat ivez ar goulennoù meneget a-us diwar-benn an treuzvroadegoù hag an destuziadurioù pe ar mestronioù a zeu diwarno.

Kempoell eo hor raktres hollek : estreget ar raktresoù-se e vo kaset da benn traoù fetis a denno ivez d'an tri ahel hon enklaskoù. Ar c'holok diwar-benn ar Vikinged e Breizh, a vo dalc'het e 2013, a studio war ar memes tro temoù ar mestroni, an eskemmoù hag an treuzdougen. Dielfennet e vo ivez ar studioù graet war bezañs ar Vikinged e Europa ar c'hornôg (Jean-Christophe Cassard). Ergerzhet e vo ivez an tri ahel gant ur c'holok etrebroadel all, hini Yezhoù, skol ha kevredigezh er Grennamzer (Jean-Luc Le Cam).

Ar preder hollek war treusfeurmader Breizh adalek an eil brezel-bed (Christian Bougeard) a vo pleustret ivez dre ur c'holok etrebroadel all, un doare deomp da ziskouezh pegen kenempred eo hon tri ahel enklask. Aroueziek-kenañ eus liesseurted tachennoù labour ar CRBC e c'hellfe bezañ ar c'holok-se avat, dre ma vo pledet gant an ekonomiezh (labour-douar, greanteladur), gant ar cheñchamantoù sokial (kêriekadur), relijiel (diskar ar feiz gatolik), politikel (Breizh o vont war an tu kleiz adalek ar bloavezhioù 1980) pe yezhoniel (dilezel ar brezhoneg gant ar brasañ niver). Seul vui ma vo lakaet Breizh keñver-ha-keñver gant broioù pe rannvroioù all evel Venetia, Kebek pe Iwerzhon, broioù bevet ganto un emdroadur damheñvel.

Lod eus ar raktresoù meneget amañ e stumm kolokoù a deuio da vezañ enframmet e-barzh raktresoù enklask pounneroc'h (e-giz Egide, PEPS, Interreg, ANR pe PCRD). Evit-se e vo savet teuliadoù gant klaskerien ar CRBC, a vez dija o kenlabourat gant skipailhoù diavaez. Dibosubl e vefe evel-just displegañ dre ar munut ar raktresoù-se dindan an danevell-mañ, dre ma n'ouzer ket c'hoazh petra vo an deiziataer na doare ar galv d'ar raktresoù evit ar prantad amzer 2012-2015. Ar pezh a fell deomp ober avat eo mont pelloc'h gant an hent boulc'het dija ha kregiñ e-barzh an holl draoù a vo kinniget deomp, gant ma klotfent gant hon tachennoù labour hag hor barregezhioù.